

Deklinační typy a podtypy, jak je v korpusu hledat a jak na základě pozorování korpusových dat dojít ke zobecnění pozorování

(Diachronní vývoj deklinačního systému – kmenový vs. rodový princip, vliv

slovotvorné utvářenosti substantiv na zachování deklinačních typů a podtypů)

Variantní koncovky v substantivní flexi souvisejí s přebudováním deklinačních typů založených na kmenovém principu na deklinační typy, které upřednostňují rodový princip.

1.

Vyhledej substantiva typu *předseda*

Vyber výskyty nominativu plurálu

Pozoruj substantiva, která mají v nominativu plurálu zakončení *-i*.

Pozoruj substantiva, která mají v nominativu plurálu zakončení *-ové*.

Pozoruj substantiva, která mají v nominativu plurálu zakončení *-é* ale nikoli *-ové*.

Pokus se zobecnit učiněná pozorování

2.

Mohou maskulina neživotná v češtině končit v nominativu plurálu na *ové*?

Mohou a umím uvést příklady.

Mohou a nemohu si na příklady vzpomenout.

Nemohou a pokud ano, pak jde o nějaká zapadlá slova, která nikdo nežívá.

Podívejte se do korpusu.

3.

V genitivu plurálu mají všechna maskulina (životná i neživotná) koncovku *-ů*.

Tvrzení platí bez výjimek.

Nikoli všechna, umím uvést příklady, které svědčí o tom, že existují výjimky.

Asi nějaké výjimky existují, ale slova, která se takové výjimky mají nejsou vůbec frekventovaná.

Podívejte se do korpusu.

4.

Vyhledej substantiva maskulina životná

Vyber výskyty vokativu singuláru

Pozoruj substantiva, která mají ve vokativu singuláru zakončení *-e* (*můj bože, pane profesore, ty pitomče, pane soudce*).

Pozoruj substantiva, která mají ve vokativu singuláru zakončení *-u* (*ty kluku, můj synu, starý brachu*).

Pozoruj substantiva, která mají ve vokativu singuláru zakončení *-i* (*milý příteli, Ježíši králi*).

Pokus se zobecnit učiněná pozorování

Úkol

Substantiva feminina, která mají v nominativu sg. koncovku *a* se skloňují podle typu *žena*, ta, která mají koncovku *e* se skloňují podle typu *růže*.

<i>žen-a</i>	<i>růž-e</i>	<i>žen-y</i>	<i>růž-e</i>
<i>žen-y</i>	<i>růž-e</i>	<i>žen</i>	<i>růž-í</i>
<i>žen-ě</i>	<i>růž-i</i>	<i>žen-ám</i>	<i>růž-ím</i>
<i>žen-u</i>	<i>růž-i</i>	<i>žen-y</i>	<i>růž-e</i>
<i>žen-o</i>	<i>růž-e</i>	<i>žen-y</i>	<i>růž-e</i>
<i>žen-ě</i>	<i>růž-i</i>	<i>žen-ách</i>	<i>růž-ích</i>
<i>žen-ou</i>	<i>růž-í</i>	<i>žen-ami</i>	<i>růž-emi</i>

s porovnání tabulkového paradigmatu plyne, že mezi nimi v koncovkách nenalezneme žádné překryvy (např. že by substantiva, které mají v nominativu *a* měla v některém jiném pádě koncovku shodnou s koncovkou, kterou najdeme u substantiv, která mají v nominativu sg. *e* a naopak).

Vytvořte dotazy, kterými byste v korpusu vyhledali doklady, které svědčí o kolísání mezi vzory *žena* a *růže*.